

TAMPEREEN HIIPPAKUNNAN PIISPAN MATTI REVON MUOTOKUVA

Piispa Matti Revon muotokuva on öljyvärimaalaus kankaalle ja mitoiltaan 72 x 58 cm.

Kooltaan teos on keskimäärin sama kuin aikaisemmat tuomiokapitulin muotokuvat.

Muotokuvan maalaaminen alkoi syksyllä 2018. Taiteilija ja malli olivat tavanneet jo aikaisemmin Pyynikin Piispantalolla. Ensitapaamisen yhteydessä suunniteltiin asentoa, mahdollista kuvassa näkyvää esineistöä ja taustaa. Piispa toivoi tulevansa kuvatuksi kädessään Pälkäneen kirkkoon vuonna 1633 lahjoitettu ehtoolliskalkki, jonka alkuperäinen keskiaikainen kullattu jalakaosa on peräisin Pohjois-Saksasta. Lisäksi tuli esille ajatus, että taustalla näkyisi jollakin tavalla puita, vuori tai mahdollisesti jopa Pyynikin harju.

Suunnittelutapaamisen yhteydessä otettiin valokuvia erilaisissa ympäristöissä, sisällä Piispantalon ikkunoiden äärellä ja ulkona piha-alueella.

Syksyn 2018 kuluessa syntyivät ensimmäiset luonnokset. Niissä piispa seisoo puolivartalokuvana ulkona ja voimakas auringonvalo lankeaa figuuriin oikealta ylviistosti. Mallin oikea käsi puristaa ehtoolliskalkin jalkaosan kookasta koristesolmua, nodusta, mallin vasen käsi tukee kalkin jalustarengasta. Malli on kuvattuna ulkona siten, että piispantalon pihalla kasvava koristeomenapuu on ehtoollismaljan takana ja kaartuu mallin pään takaa alas oikealle.

Sommittelullisesti puu-aihe kiertää mallin ja sulkee tämän sisäänsä palatakseen mallin vasemman käden asennon kautta takaisin maalauksen vasempaan alakulmaan ja ehtoollismaljaan. Kokonaisuus vastasi todellista realistista tilannetta Piispantalon pihalla. Puun vihertävän lehvistön läpi pilkottaa keltaisenharmaa talon seinä. Värisommitelma perustui piispan violetin paidan ympärillä olevaan vihertävän keltaisen ja puvun harmaan yhdistelmään.

Jo tässä luonnosvaiheessa maalauksen ikonografisena sisältönä taustan puu alkoi saada ehtoollismaljasta nousevan elämänpuun merkitystä.

Vuoden lopussa maalaustyö keskeytyi joksikin ajaksi.

Tauon aikana uutena ajatuksena nousi esiin se mahdollisuus, että luovuttaisiinkin realistisesta miljöökuvauksesta. Sen asemesta painotettaisiin maalauksen symboliikkaa ja ikonografiaa, vaikka mallin kuvauksessa säilyisikin alkuperäinen realistinen esitystapa valaistuksen ja näköisyyden osalta. Tyylihistoriallisesti tämä tarkoitti suuntautumista niihin ratkaisuihin, jotka ovat tuttuja renessanssin ajan uskonnollisista henkilökuvista.

Tältä pohjalta syntyi joukko luonnoksia ja vaihtoehtoja maalauksen taustaratkaisuihin. Keskeistä oli elämänpuu-teeman kehittäminen ja maisema-aiheen luonne.

Mitä maisemaan tuli, yhtenä perusmateriaalina olivat nyt ne piirustukset ja valokuvat, joita taiteilijalla oli vuonna 2016 tehdyiltä Israelin-matkalta.

Vuodenvaihteessa maalaaminen jatkui Venetsian ateljeella. Myös piispan oli määrä tulla sinne joiksikin päviksi malli-istuntoja varten.

Tällä kertaa, selvästi enemmän kuin aikaisempina maalaustalvina, Venetsian oma myöhäisgotikka ja renessanssi tarjosivat viitteitä siihen, miten muotokuvan kristillinen ikonografia voidaan ja on voitu ratkaista. Ja Firenzekin kaikkine taidearteineen oli kahden tunnin junamatkan päässä.

Erinäisten vaiheiden, keskustelujen ja yhä uusien luonnosten jälkeen päädyttiin lopullisessa maalauksessa seuraavanlaiseen ratkaisuun:

Piispa esitetään samalla tavalla, samassa asennossa ja valaistustilanteessa kuin ensimmäisissäkin luonnosversioissa.

Maalauksen vasemmassa reunassa on kookas elämänpuu, jonka lehvät ulottuvat figuurin pään taakse, mutta eivät enää laskeudu alas oikealle. Elämänpuu nouee ehtoollismaljan vierestä. Puu on esitetty samalla tavoin kuin 1500-luvun maalauksissa on ollut tapana, mutta kuitenkin niin, että sen muoto ja massat on tutkittu ja toteutettu todellisia Venetian alueella kasvavia nuoria oliivipuita malleina käyttäen.

Puun alla ja ehtoollismaljan yläpuolelle horisontissa erottuvat Pyynikin harjun siluetti ja sen rannalta nouseva savupiippu nähtyinä Hatanpään kartanon rannasta. Kyseessä siis on topografinen yksityiskohta, joka yhdistää piispan nykyhetkeen ja hänen toimialueeseensa.

Pyynikin harjun edessä on Pyhäjärvi, joka figuurin takana muuttuu Jordan-virraksi.

Oikeassa reunassa alhaalla virrassa on hyvin viitteellisesti kuvattuna Jeesuksen kaste. Sen esikuva on peräisin 1300-luvun Venetsiasta, jossa San Marcon kastekappelin mosaiikki esittää Jeesuksen kastetta. Tämä sama kuva-aihe ja sommittelu Jordan-virrassa seisovasta Jeesuksesta ja hänen vasemmalla puolellaan olevasta Johanneksesta on myös Paolo Venezianon moniosaisessa maalauksessa, joka kuuluu Venezian Accademiain kokoelmiin. Nämä visuaaliset muistumat piispa Revon muotokuvassa kertovat paitsi siitä, että maalauksen työstäminen tapahtui Venetsiassa, myös ja ennen muuta siitä, että näin muotokuvaan on saatu mukaan evankelis-luterilaisen kirkon molemmat sakramentit, ehtoollinen ja kaste. Lisäksi ehtoolliskalkin katolinen alkuperä tuo maalauksen viestiin myös ekumenian ajatuksen.

Muotokuvan oikeassa reunassa kasteen yläpuolella on karu vuoristomaisema Israelista Jordan-virran varrelta ja sen huipulla kolme tyhjää ristiä muistuttamassa Golgatan tapahtumista.

Ristien yläpuolella on laaja valkoinen pilvimassa sinisellä taivaalla. Sen päällä, aivan kuvan yläreunassa, on kullankeltainen valo, josta viitteelliset säteet suuntautuvat sekä tyhjille risteille että Jeesuksen ylle. Valonsäde päättyy kyyhkyseksi Jeesuksen pään yläpuolella kuten venetsialaisissa esikuvissakin. Sisällöllisten merkitysten ohessa tämä valonsäde-aihe tuo kuvaan enessanssille tyypillisen kolmiosommitelman.

Yllä kuvattujen kehittelyiden jälkeen muotokuvan väriskaala myös muuttui rikkaammaksi paikallisvärien lisääntymisen myötä, seikka joka niinikään yhdistää teoksen renessanssiin.

Piispa Matti Revon muotokuvan ydinajatuksena on kuvata piispa virkaan kuuluvine attribuutteineen välittämässä kristinuskon vuosituhantista sanomaa ja kirkkojen yhteyttä nykyhetkeen ja tämän päivän ihmisille.

Tampereella 16.2.2019
Timo Vuorikoski